DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
25. februar 1999 *

I sag C-86/97,

angående en anmodning, som Bundesfinanzhof (Tyskland) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Reiner Woltmann, der driver virksomhed under navnet »Trans-Ex-Import«

mod

Hauptzollamt Potsdam,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 905, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2. juli 1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT L 253, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af formanden for Anden Afdeling, G. Hirsch, som fungerende formand for Sjette Afdeling, og dommerne G. F. Mancini, J. L. Murray (refererende dommer), H. Ragnemalm og R. Schintgen,

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretær: R. Grass,

* Processprog: tysk.

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Reiner Woltmann, som driver virksomhed under navnet »Trans-Ex-Import«, ved advokat Peter H. Eggers, Berlin

— den franske regering ved kontorchef Kareen Rispal-Bellanger og ekspeditionssekretær Gautier Mignot, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— den italienske regering ved afdelingschef, professor Umberto Leanza, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, bistået af statens advokat, Ivo M. Braguglia

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Jürgen Grunwald og Michel Nolin, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. maj 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 26. november 1996, indgået til Domstolen den 27. februar 1997, har Bundesfinanzhof i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle

spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 905, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2. juli 1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 om indførelse af en EF-toldkodeks (EFT L 253, s. 1, herefter »forordningen«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under et annullationssøgsmål anlagt af Reiner Woltmann, der driver virksomhed under navnet »Trans-Ex-Import«, til prøvelse af Hauptzollamt Potsdam's beslutning (herefter »Hauptzollamt«) om fritagelse for told og importafgifter.

3 Artikel 239, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992 (EFT L 302, s. 1, herefter »kodeksen«), sammenholdt med kodeksens artikel 249, bemyndiger Kommissionen til at vurdere sager om fritagelse for og godtgørelse af import- eller eksportafgifter. Denne beføjelse er tillagt Kommissionen i henhold til forordningen.

4 Det bestemmes i kodeksens artikel 239:

»1. Godtgørelse af eller fritagelse for import- eller eksportafgifter kan indrømmes i andre situationer end dem, der er omhandlet i artikel 236, 237 og 238,

— og som fastlægges efter udvalgsproceduren

— og som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har gjort sig skyldig i urigtigheder eller åbenbar forsømmelighed. De situationer, hvor denne bestemmelse finder anvendelse, samt de nærmere procedureregler herfor fastlægges efter udvalgsproceduren. Godtgørelsen eller fritagelsen kan undergives særlige betingelser.

2. Godtgørelse af eller fritagelse for afgifter med de i stk. 1 omhandlede begrundelser indrømmes, hvis der fremsættes anmodning herom over for det berørte toldsted inden tolv måneder fra datoen for underretningen af debitor om de nævnte afgifter.

...«

5 De situationer, der er omhandlet i kodeksens artikel 239, forklares nærmere i forordningens del IV, afsnit IV, kapitel 3, benævnt »Særlige gennemførelsesbestemmelser til kodeksens artikel 239«, som svarer til artikel 899-909.

6 Det bestemmes i forordningens artikel 899:

»Med forbehold for andre situationer, som vurderes i hvert enkelt tilfælde efter fremgangsmåden i artikel 905-909, og når den besluttende toldmyndighed, der har fået forelagt den i kodeksens artikel 239, stk. 2, omhandlede ansøgning om godtgørelse eller fritagelse, konstaterer:

— at de begrundelser, der fremføres til støtte for ansøgningen, svarer til en af de i artikel 900-903 omhandlede omstændigheder, og at disse omstændigheder ikke er udtryk for, at den berettigede har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed, yder den godtgørelse af eller fritagelse for det pågældende importafgiftsbeløb.

Ved 'den berettigede' forstås den eller de personer, der er omhandlet i artikel 878, stk. 1, samt i givet fald, enhver anden person, som har været medvirkende ved opfyldelsen af toldformaliteterne for de pågældende varer, eller som har givet de fornødne instrukser med henblik på opfyldelsen heraf

— at de begrundelser, der fremføres til støtte for ansøgningen, svarer til en af de i artikel 904 nævnte omstændigheder, yder den ikke godtgørelse af eller fritagelse for det pågældende importafgiftsbeløb.«

7 Det bestemmes i forordningens artikel 900, stk. 1, litra a):

»1. Der ydes godtgørelse af eller fritagelse for importafgifter i følgende tilfælde:

a) når ikke-fællesskabsvarer, der er henført under en toldprocedure, der indebærer hel eller delvis fritagelse for importafgifter, eller når varer, som er overgået til fri omsætning med toldlempelser på grund af deres anvendelse til særlige formål, er blevet stjålet, men findes kort efter i samme stand som på tyveritidspunktet og bringes tilbage til den oprindelige toldmæssige status«.

8 Forordningens artikel 905 fastsætter den måde, hvorpå toldmyndigheden skal vurdere den berettigedes situation, når denne ikke svarer til en af de situationer, der er omhandlet i forordningens artikel 900-904. Det bestemmes i stk. 1:

»Når den besluttende toldmyndighed, der har fået forelagt en godtgørelses- eller fritagelsesansøgning i medfør af toldkodeksens artikel 239, stk. 2, ikke er i stand til på grundlag af bestemmelserne i artikel 899 at træffe afgørelse, og ansøgningen indeholder begrundelser, der kan udgøre en særlig situation, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed, forelægger den medlemsstat, hvorunder den pågældende myndighed hører, sagen for Kommissionen, for at der kan træffes beslutning efter den i artikel 906-909 fastlagte procedure.

Begrebet 'den berettigede' har samme betydning som i artikel 899.

I alle øvrige tilfælde afviser den besluttende toldmyndighed ansøgningen.«

9 Efter at der i januar 1994 var blevet stjålet ca. 3,2 mio. overvejende tredjemand tilhørende cigaretter fra det oplag, der er indrømmet sagsøgeren i hovedsagen i de nye delstater, afkrævede toldmyndighederne sagsøgeren betaling af et beløb på 485 703,99 DEM i importafgifter på cigaretterne, heraf 58 206,87 DEM i told. Ifølge sagsøgeren kunne de stjålne varer ikke forsikres under oplagringen.

10 Sagsøgerens klage over afgiftsfastsættelsen blev afvist, og den er følgelig blevet eksigibel.

11 Reiner Woltmann's begæring om af billighedsgrunde at blive fritaget for told- og importafgifter blev afvist af toldmyndighederne. Under annullationssøgsmålet, hvor sagsøgeren fremsatte begæring om, at ansøgningen om fritagelse i overensstemmelse med de fællesskabsretlige toldbestemmelser blev forelagt for Kommissionen, fik sagsøgeren heller ikke medhold. Finanzgericht fastslog, at fællesskabsretten har forrang for de nationale retsgrundsætninger om billighedsgrunde. Desuden fandt retten, at betingelserne for at forelægge sagen for Kommissionen, jf. forordningens artikel 905, stk. 1, ikke var opfyldt, da der ikke forelå en »særlig situation«.

12 Sagsøgeren i hovedsagen har iværksat revisionsanke ved Bundesfinanzhof, som er af den opfattelse, at fortolkningen af visse fællesskabsretlige bestemmelser er påkrævet for at kunne afgøre den for retten verserende sag.

13 Under disse omstændigheder har den forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 905, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2. juli 1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til ... forordning ... om indførelse af en EF-toldkodeks — toldkodeksgennemførelsesforordningen — (EFT L 253, s. 1) fortolkes således, at der for den besluttende toldmyndighed ikke kan antages at foreligge en 'særlig situation, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed', når omstændighederne omkring et tyveri af varer fra et toldoplag (ikke-fællesskabsvarer) er sådanne, at betingelserne i artikel 900, stk. 1, litra a), i toldkodeksgennemførelsesforordningen for, at oplagshaverne kan fritages for at betale told, ikke er opfyldt?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, spørges:

Gælder dette også i det særlige tilfælde, at der ikke har kunnet tegnes en tyveriforsikring, og opkrævningen af tolden vil ødelægge oplagshaverens økonomiske eksistensmuligheder, eller medfører sådanne omstændigheder, at der er tale om en 'særlig situation ...', jf. toldkodeksgennemførelsesforordningens artikel 905, stk. 1, som skal forelægges for Kommissionen?«

14 Det fremgår af sagen, at den forelæggende ret med sine spørgsmål, som behandles under ét, nærmere bestemt ønsker oplyst, om en national toldmyndighed kan antage, at der ikke foreligger en særlig situation, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed, når der er begået tyveri af oplagrede varer, der ikke kunne forsikres, og når opkrævning af told af disse varer vil medføre den pågældende virksomheds konkurs.

15 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen i henhold til traktatens artikel 177 ikke har kompetence til at anvende fællesskabsregler på et bestemt tilfælde, men kun kan forsyne den nationale domstol med fortolkningselementer vedrørende fælles

skabsretten, som kan være nyttige for denne ved vurderingen af virkningerne af en bestemmelse i national ret (jf. bl.a. dom af 15.7.1964, sag 100/63, Van der Veen, Sml. 1954-1964, s. 527, org. ref.: Rec. s. 1105, på s. 1121, og af 11.7.1985, sag 137/84, Mutsch, Sml. s. 2681, præmis 6).

16 Det bemærkes dernæst, at toldmyndigheden skal yde godtgørelse af eller fritagelse for den pågældende importafgift, hvis ansøgningen om godtgørelse af eller fritagelse for afgifter er begrundet med et af de forhold, der er opregnet i artikel 900-903, og når det skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed. Derimod skal toldmyndigheden give afslag på denne ansøgning, hvis den er begrundet med et af de i artikel 904 opregnede forhold.

17 Heraf følger, at proceduren i forordningens artikel 905-909 finder anvendelse, når den nationale toldmyndighed ikke er i stand til på grundlag af forordningens artikel 899-904 at indrømme eller give afslag på fritagelse for told.

18 Det fremgår af opbygningen af del IV, afsnit IV, kapitel 3, at artikel 905 indfører en generel billighedsklausul i de fællesskabsretlige toldbestemmelser, som har til formål at dække sådanne usædvanlige situationer, der ikke henhører under et af de tilfælde, der er opregnet i forordningens artikel 900-904.

19 Når toldmyndigheden ikke er i stand til under hensyn til de påberåbte grunde at træffe afgørelse om afgiftsfritagelse med hjemmel i forordningens artikel 899, skal den undersøge, om der foreligger forhold, der kan udgøre en særlig situation i forordningens artikel 905, stk. 1's forstand, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede hverken har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed, og i givet fald forelægge sagen for Kommissionen, som på grundlag af de fremlagte oplysninger vurderer, om der foreligger en særlig situation, der kan begrunde en afgiftsfritagelse.

20 Under alle omstændigheder tilkommer det ikke den nationale myndighed at fastslå, om den pågældende situation er en særlig situation i forordningens artikel 905, stk. 1's forstand, som kan begrunde, at Kommissionen indrømmer afgiftsfritagelse.

21 I lyset af det billighedshensyn, som ligger til grund for kodeksens artikel 239, skal toldmyndigheden begrænse sig til at undersøge, om de påberåbte forhold kan sætte ansøgeren i en usædvanlig situation i forhold til andre erhvervsdrivende, der udøver samme aktivitet.

22 Det fremgår af ovenstående, at de forelagte spørgsmål skal besvares med, at der foreligger forhold, »der kan udgøre en særlig situation, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed«, i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i forordningens artikel 905, stk. 1, og som gør det nødvendigt, at Kommissionen undersøger sagen, når der i lyset af det billighedshensyn, som ligger til grund for kodeksens artikel 239, foreligger forhold, der kan sætte ansøgeren i en usædvanlig situation i forhold til andre erhvervsdrivende, der udøver samme aktivitet, og når betingelserne i samme forordnings artikel 900, stk. 1, litra a), for en ansøgers fritagelse for told, ikke er opfyldt.

Sagens omkostninger

23 De udgifter, der er afholdt af den franske og af den italienske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Bundesfinanzhof ved kendelse af 26. november 1996, for ret:

Der foreligger forhold, »der kan udgøre en særlig situation, som skyldes omstændigheder, hvor den berettigede ikke har begået urigtigheder eller gjort sig skyldig i åbenbar forsømmelighed«, i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i artikel 905, stk. 1, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2454/93 af 2. juli 1993 om visse gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92 om indførelse af en EF-toldkodeks, og som gør det nødvendigt, at Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber undersøger sagen, når der i lyset af det billighedshensyn, som ligger til grund for artikel 239 i forordning (EØF) nr. 2913/92 af 12. oktober 1992, foreligger forhold, der kan sætte ansøgeren i en usædvanlig situation i forhold til andre erhvervsdrivende, der udøver samme aktivitet, og når betingelserne i artikel 900, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2454/93 for en ansøgers fritagelse for told, ikke er opfyldt.

Hirsch Mancini Murray

Ragnemalm Schintgen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 25. februar 1999.

R. Grass P. J. G. Kapteyn

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling